

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

De secundo

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

ob causam, quia servator noster eo ipso à mortuis resurrexit, unde etiam *ἡμέρα κυριακή* appellatur, Act. 1. v. 10. hoc ipso tertium quoque præceptum sublatum, & sanctificationem sabbathi desuisse.

Hoc esset libertatem Christianam quasi velamen malitiæ habere, 1. Pétr. 2. Quamvis enim Ceremoniale illud Christus abrogaverit, ut non præcisè dici septimo velut Judæi adstricti sinus, & opera necessitatis exantlare possimus, quæ & hic Christus concedit: Attamen hoc Morale manet, quod sabbathum sanctificare, cultui divino vacare, & omnia horum impedimenta è medio tollere debeamus. Qui hoc non facit, adversus tertium præceptum peccat, & justissimam Dei pœnam incurrit, de quâ Deus: Si non audieritis me, ut sanctificetis diem sabbathi, succendam ignem in portis, Jer. 17. v. ult. Quis hic ignis? Ignis belli, qui ad perditionem devorat, Job. 31. v. 12. Id Judæi experti sunt, quos idè Deus in captivitatem Babylonicam abduci voluit, quia sabbathum prophanarunt. Quia enim tempore pacis ferriari nolebant, & dicebant: Quando transibit mensis, & venundabimus frumenta? Amos. 8. v. 5. Deus Regem Babylonis ipsi immittebat, qui ipsos in captivitate abducebat, donec celebraret terra sabbatha sua, 2. Paral. 26. v. 21. Tandem succedet ignis infernalis, Apoc. 14. 18.

Nos proinde sabbathum, ut decet sanctificabimus, sic felicitas sequetur nos. Custodite sabbatha mea, inquit Dominus, & parete ad sanctuarium meum, Levit. 26. v. 4. Esa. 56. v. 4. 5. Imò tandem eò nos transferet, ubi nulla inquietudo, hydrops & mors nulla erit, sed sabbathum ex sabbatho,

Esa. 66. v. 23.

De Secundo.

Digrediemur nunc ad *alteram partem*, *χρησθησας* sive *notitiam Domini nostri Jesu Christi*, meditaturi. Hic nobis commendatur:

I. *Tanquam honestorum conviviorum approbator*. Introit enim in domum cujusdam Principis Phariseorum, manducare panem.

Quodsi igitur peccatum & contra Dei legem foret convivia apparare, aut ea accedere, Christus iis non interfuisset, qui Sanctus Sanctorum est, Dan. 9. v. 24.

Verum non tantum ante incarnationem suam Abrahami conviva fuit, in forma Angeli, Gen. 18. v. 8. sed in diebus quoque carnis suæ invitatus, præsentiam suam non subtraxit. Sic haud invitatus adfuit Matthæo, Matth. 9. v. 10. Zachæo, Luc. 19. v. 6. Lazaro & fororibus ejus, Luc. 10. v. 19. & imprimis in nuptiis Cananæis, Joh. 2. v. 2.

Hinc apparet, eum *verum & naturalem hominem esse*, qui nobis, fratribus suis, per omnia assimilatus fuerit, excepto peccato, Hebr. 2. v. 17. Ideoque *conversationem humanam non abhorruit*, sed gavisus est cum gaudentibus, Rom. 12. v. 15. Sicut & expresse ait: *Deliciæ meæ cum filiis hominum*, Prov. 8. v. 31.

Hanc *φιλαρθεωπία* ejus, & nos imitemur. Homo est animal sociale, ait Aristoteles, ideoque sui similem appetit, & ab honestis invitatus, apparet, & in timore Dei est illi gloriatio, Sir. 19. 23. Tempus enim est flendi, & tempus ridendi, Eccles. 3. v. 4.

Arsenius fuerat Imperatoris Theodosii Præceptor, tandem à consortio hominum recessit, factus Anachoreta. Comperiens id Theophilus Episcopus Alexandriæ, assum-

to amico, persuadere ei volebat, ut se rursum in civitatem reciperet. Sed eminus ipsius visis ille clamabat: Præcipio vobis, ut ubicunque me morari audieritis, illuc non accedatis. Quinimò cum Marcus Abbas quidam illum fortuitò offenderet, & interrogaret, cur penitus hominum commercium fugeret? Respondit: Cum Deo & hominibus simul esse non possum. Et sic in proposito suo perseveravit.

Id Christus non fecit, sed potius amicè & humaniter cum hominibus conversatus est. Hinc ait: Nunquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Matt. 9. v. 15.

Veteres dixerunt: Homo solitarius, aut Deus, aut Angelus, aut bestia, aut Diabolus est. Propterea minus probamus, si quis planè segregem agat. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se, Eccles. 4. v. 10.

II. *Tanquam cultus Sabbathici restaurator.* Pharisei opinabantur, sabbathum sanctificari, si operibus abstinerent, & otio indulgerent. Hinc illud crapulâ & ebrietate variisq; deliciis proliantur, ut Gentiles hinc offendiculum capientes, putarent, Sabbathum derivari à Sabbo, h. e. Baccho, quia videbant, Judæos plus idolo huic quàm Deo viventi sabbatho servire. Hinc Augustinus scribit: Si mulieres Judaicæ nihil aliud sabbatho agere velent, quàm choreas agere, & voluptatibus indulgere, rectius facerent, si fila ducerent, hoc enim inter hæc duo mala minimū esse.

Maxima pars Christianorum in eadem ferè persuasionem est, sabbathum sanctificari, si eleganti veste nos ornemus, delicatè & opiparè vivamus, deambulatum eamus, & jocos agamus. Imò, quod deploran-

dum est, omnis generis flagitiis sanctissimus dies prophanatur, quæ diebus profestis perpetrari non possunt, ut non immeritò detestationem suam contestaturus, Deus ingeminet: Abominor festivitates vestras, & non capiam odorem cœtuum vestrorum, Amos. 5. v. 21.

Sed in prælecto Evangelio ostendit nobis exemplo suo Servator, quomodo sabbathum dextrè sanctificare debeamus, nempe *per opera pietatis & charitatis.* Habet enim egregium sermonem convivalem, & docet Phariseos non modò, in quo vera sabbathi sanctificatio consistat: sed & quomodo ambitionem fugere, & humilitati studere debeant. Hæc moralia decebant festivitatem sabbathi. Sic & nos sabbathum meditatione verbi divini peragere, & domesticos nostros in verbo Dei informare debemus, ad exemplum Abrahami, Gen. 18. v. 19. David, Ps. 34, 12. Col. 3, 16.

Deinde Christus quoq; sanat hydropicū, eoq; indicat, quod opera caritatis sabbatho exercere, & sanctorum necessitatibus communicare debeamus, Rom. 12, 13.

Id fit, quando infirmos, orphanos & viduas visitamus in tribulatione eorum, Jac. 1. v. ult. & manum indigentibus aperimus, & pro virili ad cultum Dei conferimus. Id eò Deus jussit, ne Judæi vacui coram se apparerent, Deut. 16. v. ult. sed afferrent munuscula sua, quibus cultus Dei promoveretur, & pauperes sustentarentur. Sic nobis quoq; dictum esto. Frange esurienti panem, Esa. 58. v. 7. 8.

Tertiò quoque concedit Dominus Opera necessitatis, quando exemplum adfert, de bove & asino in puteum cadentibus, die sabbathi, & dicit licitum esse, ut extrahantur eodem die.

Sic

Sic parturientibus subvenire, incendium restinguere, impetum hostium reprimere, & ejusmodi necessitatis opera die sabbathi peragere concessum est. Necessitas enim sine lege! quin ex ipso templo abire & ab altari recedere possumus, & necessitati subvenire. Vide 1. Macc. 2. v. 32. seqq. 1. Macc. 9. v. 43.

III. *Tanquam civilitatis commendator.* Phariseos enim primos accubitus eligentes in civilitatem morum ablegat, iisq; hanc regulam convivalem præscribit, quæ non modò ipsis, sed & nobis hodie adhuc observanda est: Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, &c.

Hæc *instructio per necessaria* est, ideoque nobis instructioni esse debet. Neque enim facimus cum *Anabaptistis*, qui omnes honoris gradus improbant, & nullum omnium Christianorum discrimen admittunt, rati, fidem personarum acceptionem non habere, Jac. 2. v. 1. quod quidem in regno Christi locum habet, quantum ad spiritualia bona attinet: Hic sanè non est servus, neq; liber, non masculus, neq; fœmina. Omnes enim unum sunt in Christo Jesu, Gal. 3. v. 28. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus & pater omnium, Eph. 4. v. 5.

Sed *in vita & conversatione externa*, nonnulli sunt τιμότεροι honoratiores, ut Christus hîc ait, ideoq; æquum est, ut prærogativam habeant, & ratione officii, ætatis & artis præ aliis emineant, & honore afficiantur, juxta illud: cui honorem, honorem, Rom. 13. v. 7.

Deus noster non est Deus confusionis, sed pacis, 1. Cor. 14. v. 33. ideoq; *chaos illud informe*, in quo omnia elementa confuse permixta erant, in ordinem redegit, & in-

tra sex dies hunc κόσμον κόσμον ex eodem produxit. Hinc David: Quam magnificata sunt opera tua Domine, Pl. 103, 24.

Intuemini *cælum*: Nonne Deus lumina quæ in eo apparent, unum præ alio exaltavit? Sol quasi Rex in medio Planetarum versatur; Luna quasi Regina est, quæ à reliquis stellis justo ordine, velut à famulis suis deducitur. Hinc Paulus: Alia claritas est Solis, alia claritas lunæ, 1. Cor. 15, 40.

Considerate *ordinem, qui est inter sanctos Angelos*, quorum quidam sunt Archangeli, quidam throni sive dominationes, quidam principatus, sive potestates, Col. 1. v. 16. Inspicite ipsum corpus vestrum, quàm mirabiliter factum sit, Psal. 139, 14. Caput principem locum obtinet, pedes verò inferiorem, nec tamen caput dicere potest pedibus, non estis mihi necessarii, 1. Cor. 12. vers. 21.

Sic ipse in *Politia Judaicâ* ordinavit septuaginta Seniores, duodecim Principes, nec non judices, Reges, Præfectos & ejusmodi, & supra vulgum exivit, sicut adhuc hodiè non est potestas, nisi à Deo, Rom. 13. v. 1. Ideoq; ipsa æquitas naturalis requirit, ut inferiores superioribus reverentiam exhibeant. Id quod & Apostolus mandat, Rom. 12. v. 10. 1. Petr. 2. v. 16. Omnia enim honestè & secundum ordinem fieri debent, 1. Cor. 14. v. ult. Et *ignominie nota* est, quando puer superbit contra senem, & homo inhonorabilis contra virum gravem, Esa. 3, 5. Præmium virtutis honos.

Sed quilibet expectare debet, dum ipse Deus ipsi coronam imponat. Qui enim se ipsum exaltat, humiliabitur, dicitur in calce Evangelii.

Inveniuntur homines *οιλαντοι*, qui se ipsos extollunt, dicentes: Nos poma nata-

mus,

mus, Zeph. 2. 15. Exemplo est Absolon: sed infelici cum successu, 2. Sam. 18. 14. Ideoq; seipsum humiliare & cuilibet honorem suum exhibere præstat. Deus justo tempore ipsi confidentes extollet. Si in hoc seculo id non fit, certo certius fiet in vita æter-

na, ubi nos Reges & Sacerdotes faciet. Apoc. 1. v. 6. ut cum Christo sedeamus in throno suo, Apoc. 3. v. 21. & claritatem videamus, quam Pater ejus ipsi dedit. Fiat id per Christum Jesum!
Amen.

Dominica XVIII. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 22. v. 34.

EXORDIUM.

Postequam Deus Opt. Max. Israëlitas Ægypto eduxerat, præcedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna à nubis, & per noctem in columna ignis, ut lumen præberet eis, & dux esset itineris, utroque tempore, Exod. 13. 21.

Hæc *allegoricè* interpretabimur.

Nos omnes non minus quam Israëlitas viatores sumus in eremo hujus mundi, & facile in devia aberrare possumus, multa enim scandala & prava exempla occurrunt, quibus corda innocentium seduci possunt ad iniquitatem, Rom. 16. v. 18. Quin & *Diabolus valde negotiosus est*. Et veluti alias noctu quandoq; ignis erraticus visitur, qui viatores à rectâ semitâ seducit, ut sæpè in vitâ discrimen adducantur: sic & ignes erratici in spirituali hujus mundi peregrinatione occurrunt, à Diabolo emissi, ad pios Christianos à recto tramite seducendos, & in æternum exitium præcipitandos. *Ex una parte adsunt filii hujus seculi*, ipsis acclamantes: Veni nobiscum, implebimus domus nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum: martirium unum sit omnium nostrum,

Prov. 1. v. 13. Sap. 2. v. 6. seqq. *Ex altera parte accedunt Pseudo-Propheta & hæretici*, & illiciunt eos in montes suos, Psal. 11. v. 1. Hic dicit: Hic est Christus: Ille, illic est: Ille, est in deserto, est in penetralibus, Matth. 24. v. 26. Hoc ipso verò simpliciores confunduntur, ut quid credere aut reprobare debeant, nesciant. sicut Galatæ, Gal. 5. 10.

Propterea *via ductore* cum primis nobis opus est, qui deducat nos in terrâ rectâ, Psal. 143. v. 10. ne declinemus in curvas vias, Psal. 125. v. ult. sed cautè ambulemus, Eph. 5. v. 15. super semitam justitiæ, Psal. 23. v. 3. quæ ducit ad vitam, Math. 7. 14. quam nobis Christus abitu suo ad patrem complanavit, Joh. 14. 3. & verbum suum velut columnam ducentem nobis adjunxit, ut in hac mundi solitudine idem observemus, si bonum à malo separare velimus. Habemus enim firmum sermonem Propheticum, 2. Petr. 3. v. 19.

Ideam habemus in prælecto Evangelio, ubi Scribæ quæstionem solvit, quam de lege proposuerat, & deinde de Messia eam informationem subjicit, ut quisvis possit cogno-